

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд по обявена процедура за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по научна специалност „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка”, професионално направление 3.8. „Икономика”

1. Обща информация

Изготвил рецензията: проф. д-р Стефан Минчев Вачков, катедра „Финанси” при Икономически университет – Варна.

Основание за написване на рецензията: Заповед на Ректора на Югозападния университет (ЮЗУ) „Н. Рилски” - Благоевград № 1467/09.07.2018 г. за определяне състава на научно жури.

Автор на дисертационния труд: Панайота Димитриос Триперина – докторант в редовна форма на обучение в катедра „Финанси и отчетност” при Стопанския факултет на ЮЗУ „Н. Рилски”.

Тема на дисертационния труд: „Стратегическото управление на гръцкия банков сектор преди и след глобалната финансова криза: фокус върху гръцките банкови дъщерни компании в България и Румъния”.

2. Биографични данни за дисертанта

Докторантката придобива образователно-квалификационните степени „бакалавър” по хранителна технология в Атинския технологичен институт (2002 г.) и „магистър” по бизнес администрация в University of Kentucky съвместно с Technological Educational Institute of Athens (2005 г.).

През 1997-2000 г. се занимава с микробиологичен анализ на проби в Атинската пивоварна, а година по-късно изследва

микробиологични хранителни колонии в University of Saint Katalina – Брюксел.

От 2000 г. досега Триперина Панайота работи в Националната банка на Гърция на различни позиции: служител във фронт-офис (текущи сметки и депозитни продукти); ръководител на екип за жилищни и потребителски кредити; ръководител на надзорен орган за финансиране на активи и ликвидност (заеми за търговски обекти и оборудване); член на специализиран екип за банкови услуги и продукти на богати клиенти.

Докторантката е зачислена в докторантура (редовна форма на обучение) в ЮЗУ „Н. Рилски” със Заповед № 1459/18.05.2015 г.

Владее на добро ниво английски език и на средно – немски и испански език.

3. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 198 страници, от които 175 - основен текст и 23 - списъци на таблици, фигури и на 173 литературни източници. Изложението е структурирано в увод, шест части и заключение.

Без да е изрично дефинирана, *целта* на изследването е „да констатира дали брутният вътрешен продукт на държавата е повлиял върху печалбите на банките, като същевременно се изследва влиянието на капиталовата адекватност и общата ликвидност на банките върху тяхната рентабилност” (с. 8).

За да реализира тези намерения, докторантката формулира три *хипотези* (с. 8-9):

- растежът на БВП има положителен ефект върху рентабилността на банките;

- по-високият коефициент на капиталова адекватност влияе отрицателно върху възвръщаемостта на активите (RoA) и възвръщаемостта на собствения капитал (RoE);
- общата ликвидност има отрицателен ефект върху възвръщаемостта на активите и на собствения капитал на кредитните институти.

4. Структура и съдържание на дисертационния труд

В *първата част* се представят концептуалната рамка на стратегическия управленски процес (с. 10-11) и системата „CAMELS” за оценка на банковата дейност (сс. 14-16).

Втората част разглежда функциите и рисковете на банковата система. Подчертава се, че от гледна точка на анализаторите на капитала, печалбите са абсолютно необходими за увеличаване на дивидентите на акционерите и за увеличаване на стойността на тяхната инвестиция (с. 17). От друга страна, интересът на кредитните анализатори се фокусира върху поетите от банката „по-големи рискове”, стимулиращи стремежа за реализиране на печалби (с. 17-18). Доказва се, че банковата несъстоятелност е резултат от лошо управление на кредитния риск, чиито причини са подробно описани от автора (сс. 20-54).

В *третата част* (сс. 55-57) се прави преглед на сливанията и придобиванията в гръцкия банков сектор, които имат пряко отношение към стратегията за разширяване на критичната маса на кредитните институти. Става ясно, че при нарастващи депозити и незначителен брой незастрашаващи съвкупния кредитен портфейл на системата фирмени фалити, гръцките банки предприемат външна експанзия предимно в балканските страни.

В *четвъртата част* се описва средата, в която стават бизнес трансформациите в гръцката банкова система и се представят

факторите, определящи начина и момента за „инвазия“ в икономиките на Югоизточна Европа (сс. 58-112): потенциално високите маржове и слабата конкуренция на местните пазари; очакванията за макроикономическа стабилизация в балканските страни след влизането им в Европейския съюз; надеждите за увеличаване доходите на населението в тези локации, което „обещава“ нарастващи печалби и растеж на кредитните институти преди всичко в сферата на Retail-банкирането; способността на чуждестранните банки за реструктуриране на неефективния „домашен“ банков сектор във въпросните страни.

В *петата част* (сс. 113-119) се прави описание на изследователската методология, данните и на независимите променливи „растеж на БВП“, „капиталова адекватност“ и „ликвидност“.

Шестата част (сс. 120-170) започва с представяне на финансовите резултати на българските и румънските банки (филиали на гръцки трезори) за периода 2008 - 2015 г. С помощта на регресионен анализ се оценява въздействието на специфични фактори върху банковата рентабилност.

Изследването установява, че (с. 170):

Първо. Темпът на растеж на БВП има положителен ефект върху рентабилността на гръцките банки и на дъщерните им дружества в България и Румъния. Този ефект обаче е незначителен, поради което първата хипотеза може да се приеме отчасти.

Второ. Високата капиталова адекватност има негативен ефект върху RoE и RoA, което е основание за частично приемане и на втората хипотеза.

Трето. Допускането, че общата ликвидност има положително въздействие върху коефициента на ефективност (RoE и RoA), може да се приеме напълно.

Използваните данни са надлежно описани и анализирани с помощта на иконометрични методи. Всички основни изводи са онагледени с множество таблици, фигури, графики.

Преценявам, че *дисертационният труд е изследване по актуална проблематика със значима теоретична и практико-приложна стойност.*

Авторефератът (26 страници) резюмира съдържанието на дисертационния труд и представя основните изследователски резултати.

5. Научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд

Изводите в дисертационния труд с характер на *научни и практико-приложни приноси* са резултат от приложението на съществуващи теории за анализ и решаване на конкретни социално-икономически проблеми и за обяснение на значими процеси с формулирани изводи и препоръки. Те могат да се систематизират в следните направления:

Първо. Емпирично са потвърдени теоретичните изводи за положителните корелации между БВП и рентабилността на банките. Слабата корелация се обяснява с намаляващата стойност на обезпеченията въпреки възстановяването на икономиката и положителния растеж на БВП.

Второ. Потвърждава се хипотезата за обратната връзка „банков - реален сектор“, което влиза в известно противоречие с тезата за паричния неутралитет.

Трето. Доказва се, че процикличната политика на банките води до намаляване на ликвидността по време на кризата, а оттам - до

увеличаване на необслужваните заеми и влошаване на икономическия цикъл.

Четвърто. Установява се различно въздействие на обезценяването върху RoE и RoA на банките, което се обяснява с високата чувствителност на капитала в сравнение с тази на активите.

6. Публикации и участие в научни форуми

По темата на дисертацията са публикувани *една статия* („Анализ и оценка на стратегическото управление в гръцкия банков сектор преди и по време на икономическата криза, 2000-2015”) в списание „Икономика и управление” на Стопанския факултет на ЮЗУ „Н. Рилски” и *един научен доклад* („Стратегическо лидерство и прогнозиране на резултатите – на примера на банковия сектор”) от международна научна конференция в Гърция.

7. Критични бележки и препоръки

Първо. Не са формулирани цел, задачи, авторова теза и изследователски ограничения съгласно възприетата у нас практика за този род научни изследвания.

Второ. Структурата на дисертацията е небалансирана: първата част е 6 страници; втората – 34; третата – 3; четвъртата – 54; петата – 6 и шестата – 50 страници.

Трето. Изложението в първите четири части се нуждае от по-прецизно систематизиране и структуриране.

Четвърто. Не е представена връзката между ашифираното в заглавието стратегическо управление на гръцкия банков сектор (преди всичко на банките-майки) и статуса (компетенциите и решенията) на оперативния банков мениджмънт в българските и румънските субсидиари.

8. Въпроси към дисертанта

Първо. Какви са съвременните проекции на доктрината “Too big to fail“ върху гръцкия банков сектор и субсидиарите на гръцките банки в България и Румъния?

Второ. Каква е значимостта на релацията „ефективност – конкурентоспособност“ за субсидарите на гръцките банки в двете страни?

Трето. По последни данни „лошите“ кредити съставляват почти половината (44,9%) от балансите на гръцките банки. Какви мерки трябва да се предприемат за ефективно хеджиране на „стоящите“ зад тях рискове?

9. Заключение

Давам положителна оценка на дисертационния труд и с пълна убеденост предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват за присъждане на Панайота Димитриос Триперина образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност “Финанси, парично обращение, кредит и застраховка”.

13 август 2018 г.

Варна

Рецензент:

(проф. д-р Стефан Вачков)